

Archeologienota
Verslag van Resultaten
bureauonderzoek: 2021F72

RAMSKAPELLE – HEMMESTRAAT 39+

Gunther Noens
Pieter Laloo

Colofon

Project: Ramskapelle - Hemmestraat

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv (GATE)
Gunther Noens, Pieter Laloo

© 2021 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of
aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden
onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch,
door fotokopie, zonder toestemming van Ghent
Archaeological Team bv.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	ii
Inleiding	iii
1. Administratieve fiche projectgebied	1
2. Bureauonderzoek	4
2.1 Beschrijvend gedeelte	4
2.1.1 Administratieve gegevens	4
2.1.2 Onderzoekskader	4
2.1.3 Onderzoeksopdracht	12
2.1.4 Werkwijze en strategie van het onderzoek	12
2.2 Assessmentrapport	14
2.2.1 Landschappelijke situering	14
2.2.2 Historisch-cartografische situering	28
2.2.3 Archeologische situering	38
2.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	43
2.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	43
Bibliografie	45

INLEIDING

Deze archeologienota kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de afbraak en heropbouw van een loods en aanhorigheden in de Hemmestraat 39+ te Ramskapelle (Nieuwpoort, provincie West-Vlaanderen) in een projectgebied met een omvang van ca. 0,45 ha. De bodemingrepen die de initiatiefnemer in het kader van deze vergunningsaanvraag plant, overschrijden de criteria die het Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) van de Vlaamse Overheid opstelde met betrekking tot de omgang met archeologisch erfgoed in Vlaanderen¹. Volgens de huidige regelgeving hieromtrent² is archeologisch vooronderzoek vereist, in overeenstemming met de bepalingen uit de Code van Goede Praktijk (CGP, versie 4.0)³. GATE werd aangesteld om dit onderzoek uit te voeren en een archeologienota op te maken.

Idealiter vormt een archeologienota, na aktename door een bevoegde instantie, het eindproduct van het traject van archeologisch vooronderzoek, tenzij gekozen wordt voor een vooronderzoek in uitgesteld traject, dat vervolgens resulteert in (tenminste) een aanvullende nota. De doelstellingen van de archeologienota zijn een overzicht te bieden van de uitgevoerde onderzoekshandelingen binnen dit traject en de daaruit voortvloeiende resultaten en op basis hiervan een onderbouwde inschatting te geven van de waarde van de aangetroffen archeologische resten, inclusief een wijze voor de omgang daarmee.

De structuur van deze archeologienota is opgebouwd uit twee delen: een 'Verslag van Resultaten' (VvR) en een 'Programma van Maatregelen' (PvM). Het VvR, dat in onderhavige tekst verder uit de doeken wordt gedaan, beschrijft het uitgevoerde vooronderzoek en biedt inzicht in de uitvoeringswijze en resultaten van het onderzoek en in het wetenschappelijk potentieel en de betekenis van de archeologische waarden. Het vormt de basis voor het PvM dat in een afzonderlijk deel van de archeologienota verder zal worden toegelicht, en waarin een gemotiveerd advies verleend wordt over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met de archeologische resten bij de geplande bodemingrepen.

¹ Een bodemingreep wordt hierbij door AOE gedefinieerd als "elke wijziging van de eigenschappen van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, verhoging of verlaging van de grondwater-tafel, of samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat" (CGP v4.0, zie ook <https://monitor.onroenderfgoed.be/glossarium.html>).

² Met name het Onroenderfgoeddecreet d.d. 12/07/2013, aangepast d.d. 13/07/2018 naar aanleiding van een ex-post evaluatie, zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023317&datum=&geannoteerd=true&print=false> en <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1029666&datum=&geannoteerd=true&print=false>

³ Voluit: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, zie https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_IC_20190322.pdf.

1. Administratieve fiche projectgebied

LOCATIEGEGEVENS	GEMEENTE		Nieuwpoort	
	DEELGEMEENTE		Ramskapelle	
	ADRES		Hemmestraat 39+	
	TOPONIEM		n/a	
KADASTRALE GEGEVENS	GEMEENTE		Nieuwpoort	
	AFDELING		4 Ramskapelle	
	SECTIE		A	
	PERCEELNUMMER		9r2	
BOUNDING BOX	X1	37748,98	X2	37843,12
	Y1	201271,25	Y2	201387,68
ERKEND ARCHEOLOOG	GATE (OE/ERK/Archeoloog/2015/00073)			

TRAJECT VAN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

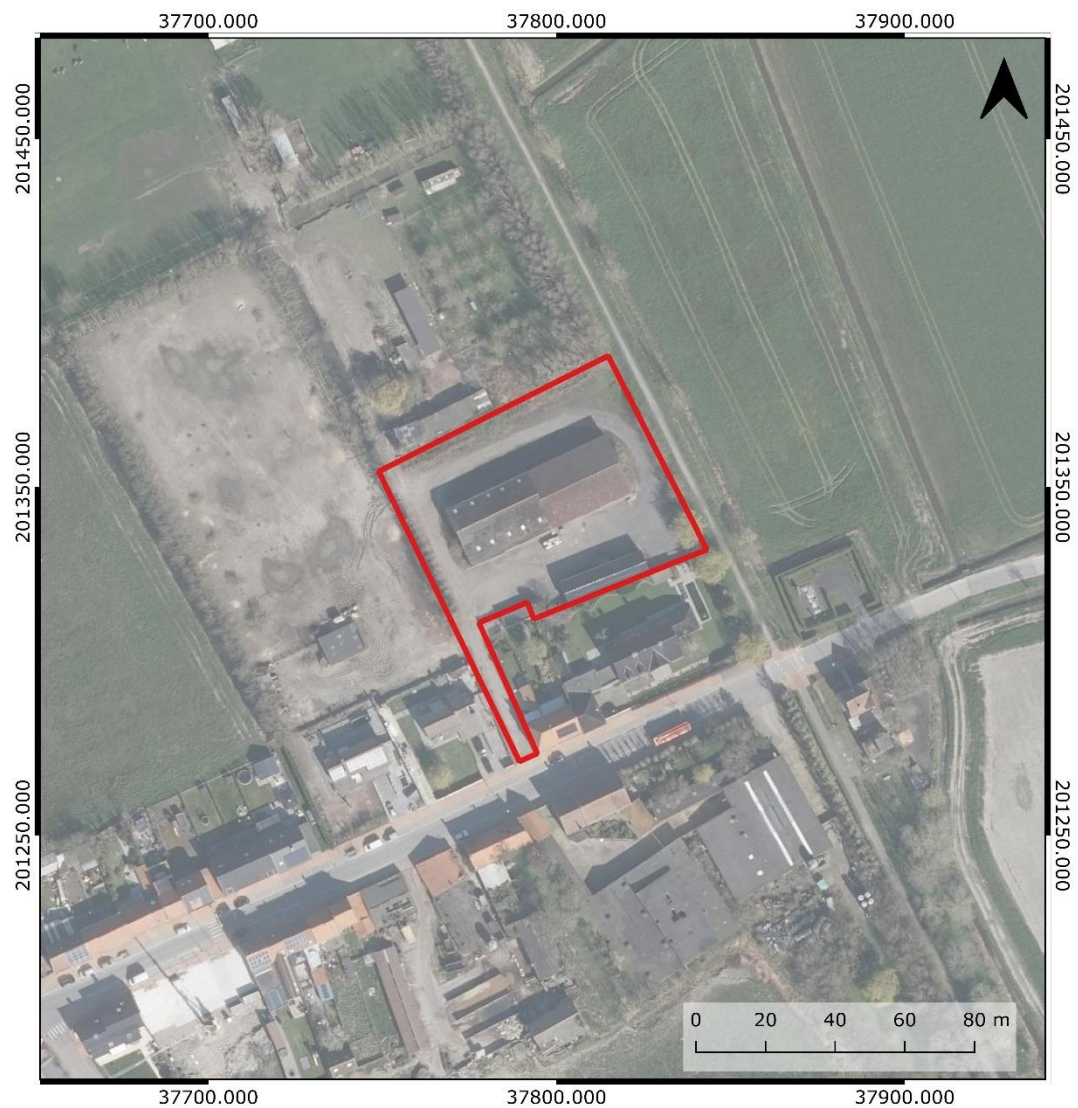
BUREAUONDERZOEK	PROJECTCODE	2021F72
	BETROKKEN ACTOREN	Gunther Noens (archeoloog) Pieter Laloo (erkend archeoloog)
	EXTERNE ADVISERING	Birger Stichelbaut (UGent)
	ARCHEOLOGIENOTA	onderhavig document

LEGENDE

2021F72_projectgebied

Figuur 1: Het projectgebied ten opzichte van de GRB-basiskaart (bron: Geopunt).

LEGENDE

2021F72_projectgebied

Figuur 2: Het projectgebied ten opzichte van de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).

2. Bureauonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

> Zie hoofdstuk 1

2.1.2 Onderzoekskader

2.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen

Het projectgebied is **momenteel nagenoeg volledig verhard en bevat ook twee loodsgebouwen**. Deze loodsen nemen zo'n kwart van de oppervlakte van het perceel in.

De grootste **loods (ca. 900m²; ca. 18 x 50m)⁴ wordt afgebroken** en vervangen door een nieuwe, grotere loods waarvan de ligging deels overlapt met de huidige en deels met de huidige verharde ondergrond.

De **nieuwe loods (1470m²; max. ca. 30 x 56m) wordt** voorzien van een 40-tal **funderingspalen**, aangelegd in drie parallelle raaien, met een afstand van ca. 5,5m tussen de palen op een raai en ca. 14m tussen aanliggende raaien. Elke paal, waarvan sommige deels met elkaar overlappen, heeft een omvang van ca. 1,4m² en een diepte van ca. 2m onder het (nieuwe) maaiveld.

De aanleg van het nieuwe loodsgebouw gebeurt na een **gedeeltelijke ophoging van het terrein** met zo'n 30 à 40cm. Op het nieuwe maaiveld komt een betonplaat ter hoogte van de nieuwe loods.

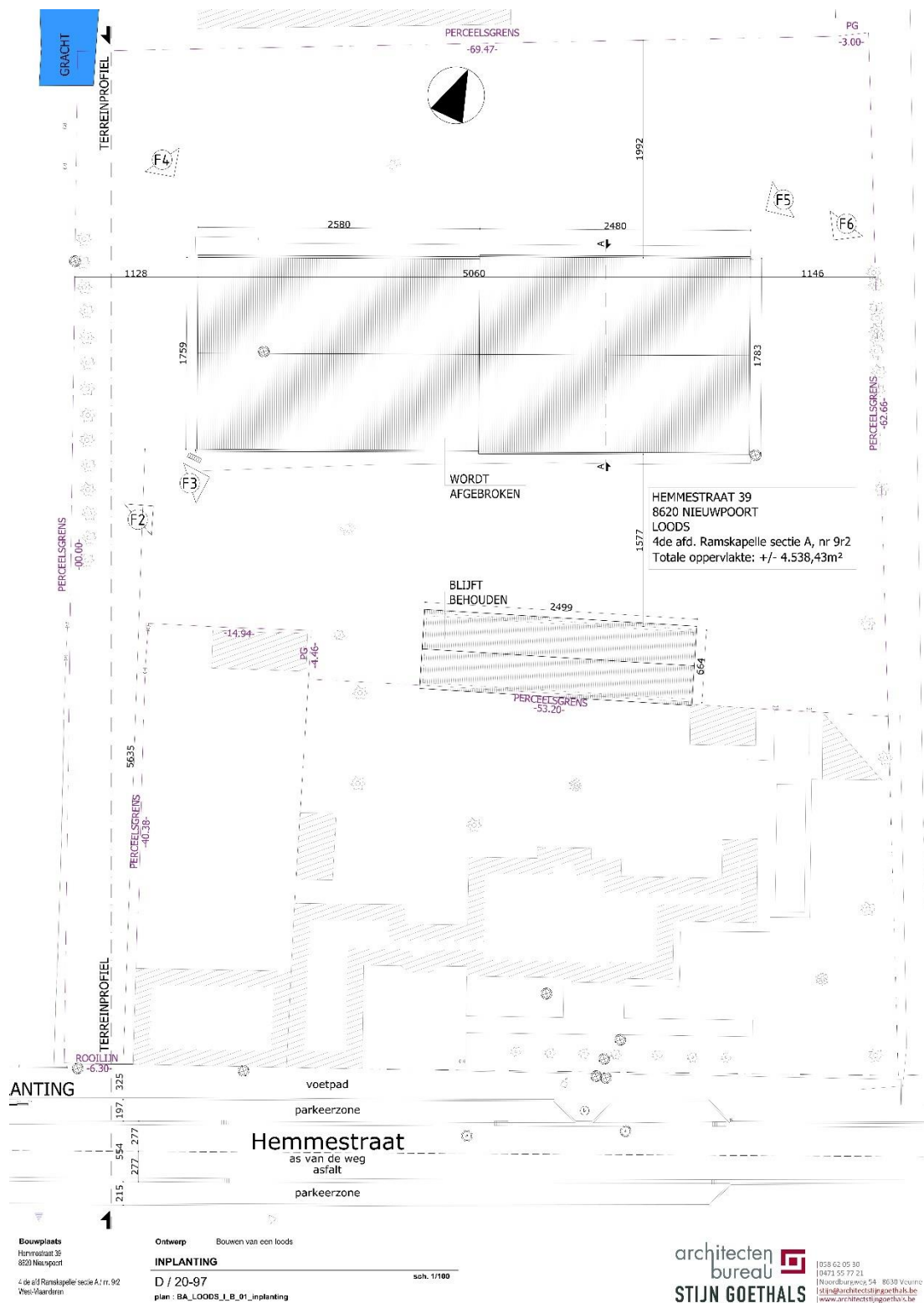
Deze heropbouw van de loods gaat gepaard met de aanleg van een aantal **kleinere aanhorigheden**, inclusief RWA- en DWA-rioleringsstelsels met drie controleputjes en ten zuidwesten van het nieuwe loodsgebouw een septiek (3000L, diameter ca. 2,5m), een regenwaterput (10.000L, diameter ca. 2,5m) en infiltratiekragen (ca. 1,8 x 4,8m).

Op de niet door loodsen bebouwde, maar reeds volledig verharde zones tussen en rondom de loodsgebouwen komt op drie plaatsen een waterdoorlatende **blauwe basalt-laag** te liggen (ca. 598 + 312 + 162m²), naast een **gebetonneerde ondergrond** (ca. 654m²).

De noord- en oostelijke grenzen van het perceel worden voorzien van een **groene zone** (ca. 612m²).

Alle relevante grondplannen en doorsneden van de huidige toestand en van de hierboven beschreven geplande toestand, zoals ze werden aangeleverd door de initiatiefnemer, zijn opgenomen in onderstaande figuren.

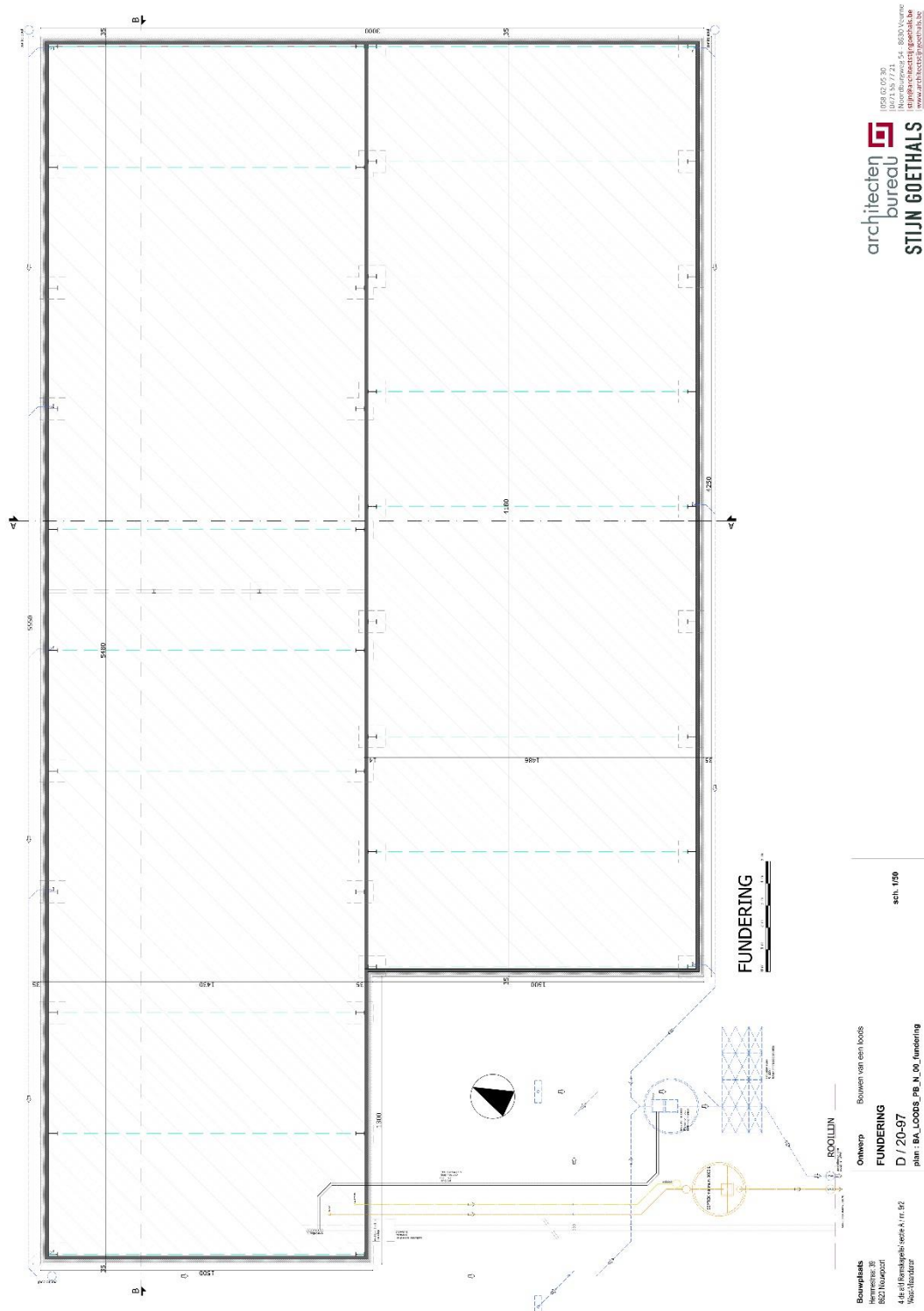
⁴ Het gaat om drie aaneengesloten loodsen.

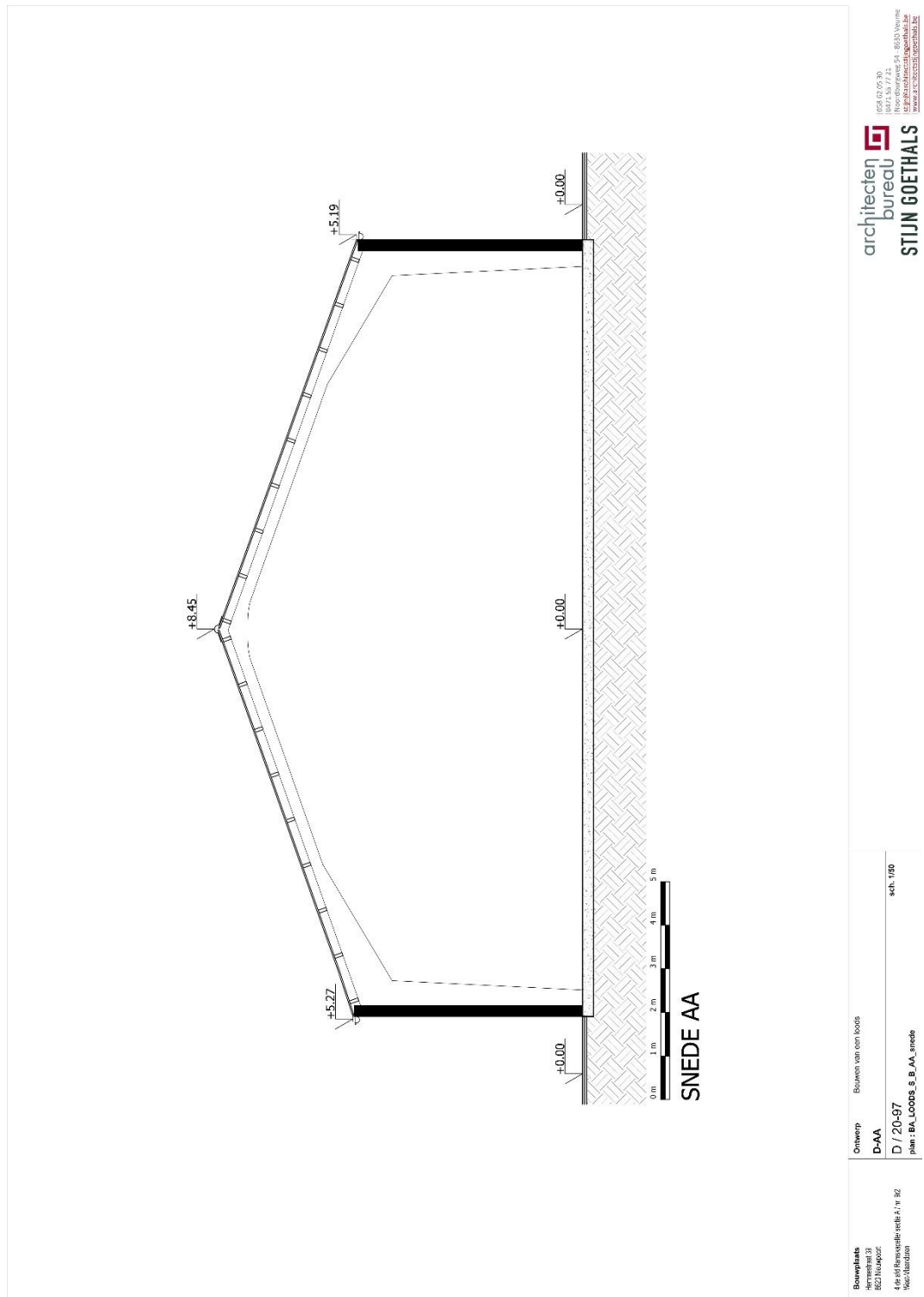
Figuur 3: Bestaande toestand met twee loodsen en beton-verharding (bron: opdrachtgever).

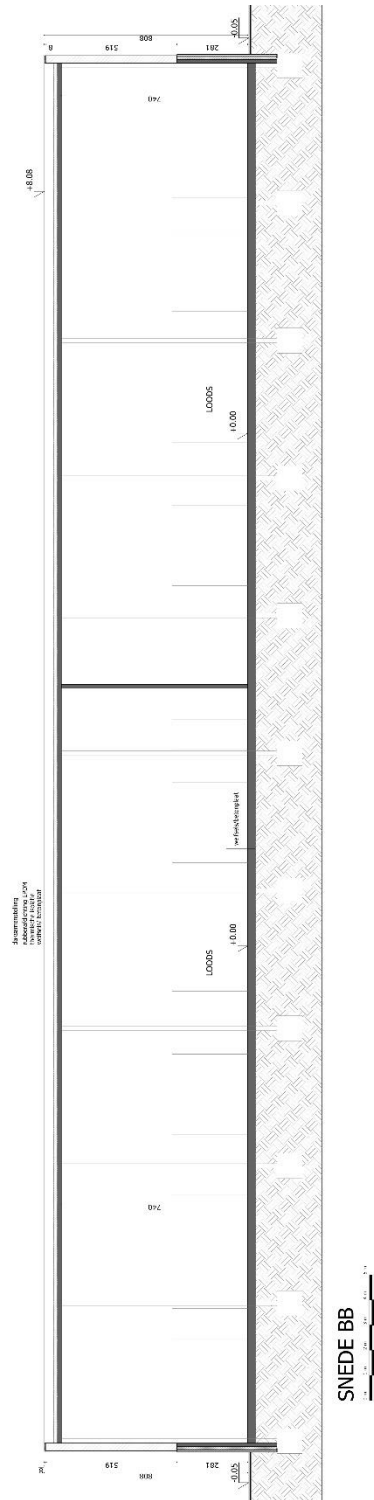
Figuur 4: Geplande toestand met nieuwe loods, bestaande loods, blauwe-basaltverharding, betonverharding en groene zone (bron: opdrachtgever).

Figuur 6: Funderingsplan van de geplande nieuwe loods, inclusief aanhorigheden (bron: opdrachtgever).

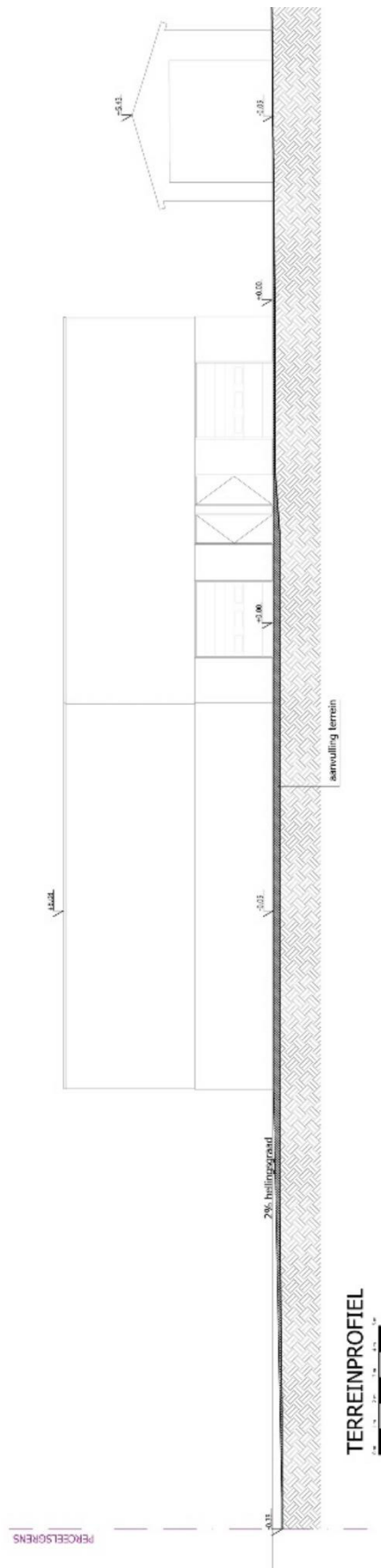

Figuur 7: Dwarsdoorsnede van bestaande te vervangen loods (bron: opdrachtgever).

Bouwplaats Herengat 33 8221 Nieuwpoort 4 e en 5 e verdieping, met 1e, 2e, 3e, 4e en 5e verdieping	Ontwerp D-BB D / 20-97 plan: BA_LOOPS_S_N_BB_sneede	Bouwen van een loods sch. 150
architecten bureau STIJN GOETHALS 058 62 05 30 Herengat 33 8221 Nieuwpoort tel: 058 62 05 30 www.stijn-goethals.be		

Figuur 8: Lengtedoorsnede van de geplande nieuwe loods (bron: opdrachtgever).

Figuur 9: Overzicht van de geplande ophoging van het terrein (bron: opdrachtgever).

2.1.2.1 Criteria voor de noodzaak van een archeologienota

De geplande bodemingrepen van de vergunningsaanvraag overschrijden de criteria die werden opgesteld door AOE en die zijn opgenomen in een *beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek*⁵. Volgens de regelgeving⁶ dient daarom een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd en een archeologienota te worden opgemaakt.

2.1.3 *Onderzoeksopdracht*

2.1.3.1 Archeologische voorkennis

In het projectgebied zijn nog geen archeologische vindplaatsen gekend en werd nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek uitgevoerd.

2.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Het doel van de bureaustudie, een verplichte eerste fase binnen elk archeologisch vooronderzoek, is te komen tot een inschatting van het archeologisch potentieel van het projectgebied op basis van een cartografisch en literatuuronderzoek, waarbij rekening wordt gehouden met de landschappelijke, archeologische en historische contexten, en met de aard en locatie van de geplande bodemingrepen. Specifieke vraagstellingen zijn:

- Heeft het projectgebied een archeologisch potentieel?
- Is er reeds sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate?
- Vormen de geplande ingrepen een bedreiging voor dit potentieel?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij archeologisch vervolgonderzoek?

2.1.3.3 Randvoorwaarden

In de actuele toestand is het projectgebied nagenoeg volledig verhard en bebouwd. Voor de eventuele uitvoering van een archeologisch terreinonderzoek, mocht dit nodig blijken, dient deze verharding en bebouwing eerst te worden verwijderd. Gezien die ingrepen onderdeel zijn van de vergunningsaanvraag waarvoor deze archeologienota wordt opgemaakt, zou dit terreinonderzoek bijgevolg in uitgesteld traject dienen plaats te vinden.

2.1.4 *Werkwijze en strategie van het onderzoek*

De bureaustudie gebeurt onder leiding van een erkend archeoloog van GATE. In functie van de geplande bodemingrepen en het archeologisch potentieel wordt het projectgebied en haar directe omgeving in een landschappelijk, historisch en archeologisch kader geplaatst. Dit gebeurt op basis van een fysisch-, historisch- en

⁵ <https://www.onroerendergoed.be/een-archeologisch-onderzoek-nodig> ; https://www.onroerendergoed.be/sites/default/files/2019-03/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v19.pdf

⁶ Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, aangepast met het decreet houdende de wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie.

archeologisch-cartografisch onderzoek en een literatuurstudie. Voor de huidige archeologische kennis wordt de Wetenschappelijke inventaris van het archeologisch erfgoed (Centraal Archeologische Inventaris, CAI) als basis gebruikt, waar nodig aangevuld met informatie uit andere literatuurbronnen. De ontwerpplannen met informatie over de geplande bodemingrepen, verkregen van de initiatiefnemer, worden in een GIS-omgeving geprojecteerd ten opzichte van fysisch-geografische, historische en archeologische kaartlagen die raadpleegbaar zijn op volgende websites:

- <https://geo.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://www.geopunt.be>
- <http://www.dov.vlaanderen.be>
- <http://cartesius.be>

2.2 Assessmentrapport

2.2.1 Landschappelijke situering

2.2.1.1 Algemene situering

Het projectgebied ligt in de zuidelijke helft van de gemeente Nieuwpoort (West-Vlaanderen), in haar deelgemeente Ramskapelle, op een perceel ten noordoosten van de Hemmestraat, ter hoogte van huisnummer 39+.

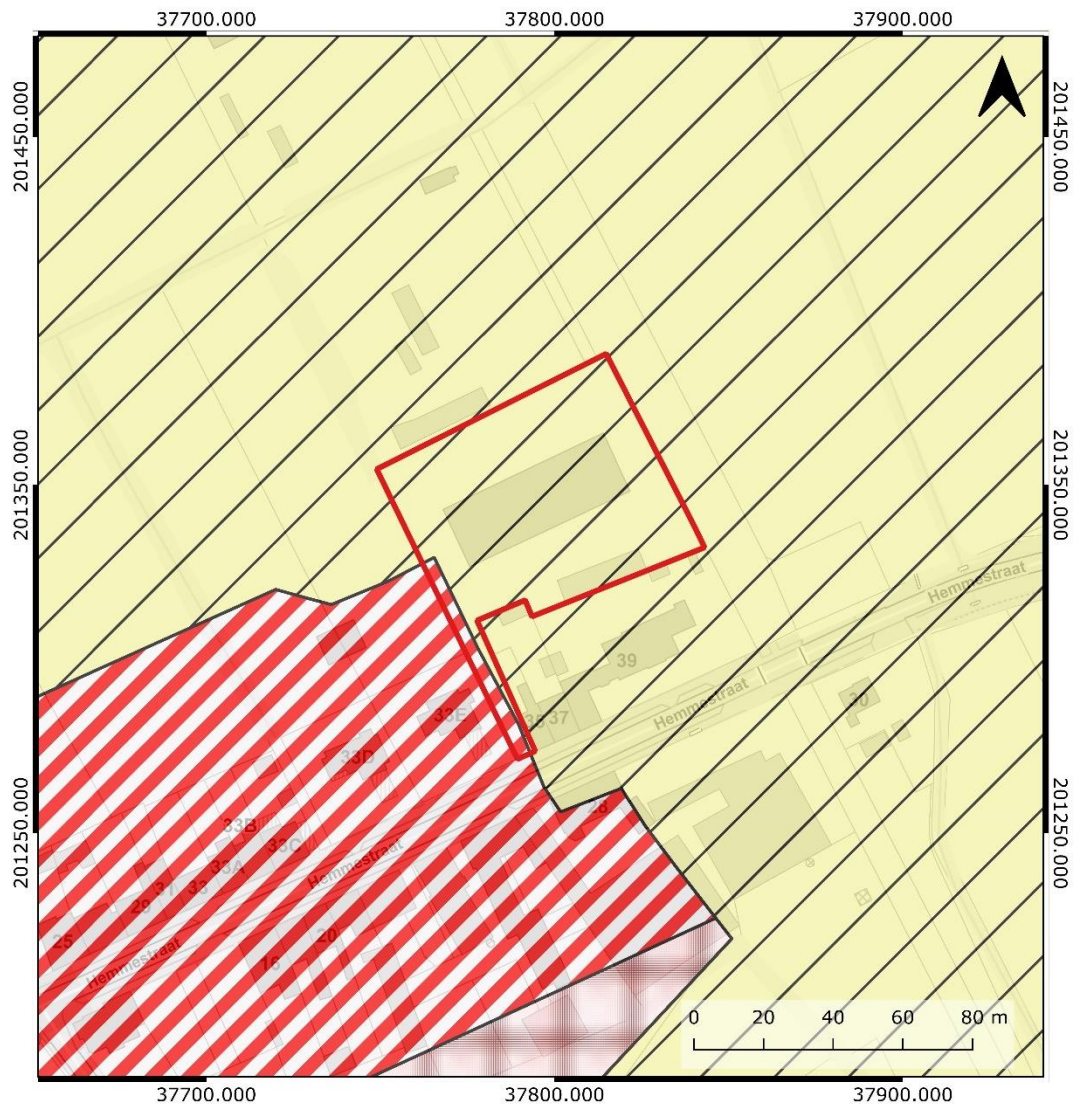
Het projectgebied behoort tot de landbouwstreek Kustpolders en is onderdeel van het Traditioneel Landschap 'Westelijke Middelland'. Het ligt in de Westkustpolders, een laaggelegen, vlak en artificieel polderlandschap uit het Holoceen dat vandaag de dag van overstromingen gevrijwaard wordt door dijken, grachten en sluizen.

Volgens het **Gewestplan** (Veurne – Westkust) gaat het vooral om een 'landschappelijk waardevol agrarisch gebied', gelegen naast een woongebied met landelijk karakter dat ook een klein deel van het projectgebied inpalmt. Het ligt in het "BPA Ramskapelle-Dorp" dat op 27 juli 2007 werd goedgekeurd met bestemming: zone voor ééngezinswoning onder de vorm van open/halfopen bebouwing, ambachtelijke zone, bufferzone, ambachtelijke zone met nabestemming landbouwzone en bufferzone met nabestemming landbouwzone⁷. Meer details hieromtrent zijn te vinden in een recent schattingsverslag dat ons werd aangeleverd door de initiatiefnemer.

Op het **bodemgebruiksbestand** (2001) is grotendeels sprake van 'akker', omschreven als een bodem "*die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland*", en ten westen ervan 'weiland' omschreven als een bodem "*die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier*".

Op de **bodembedekkingskaart** (opname 2015, resolutie 1m) is het grootste deel van het gebied aangegeven als 'gebouwen' en 'overig/afgedekt', maar daarnaast komen ook 'gras/struiken' en 'bomen' voor.

⁷ Zie: <https://www.nieuwpoort.be/stedenbouwkundige-voorschriften-bpa-ramskapelle-dorp> en <https://www.nieuwpoort.be/bestemmingsplan-bpa-ramskapelle-dorp>

LEGENDE

2021F72_projectgebied

Gewestplan

0102- woongebied met landelijk karakter

0105 - woonuitbreidingsgebieden

0901 - landschappelijk waardevolle agrarische gebieden

Figuur 10: Uittreksel van het Gewestplan (bron: Geopunt / Departement Omgeving).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 11: Bodemgebruiksbestand (2001) (bron: Geopunt). Legende: Wit = akkerland; Geel = weiland; Rood = bebouwing; Groen = loofbos.

LEGENDE

PROJECT

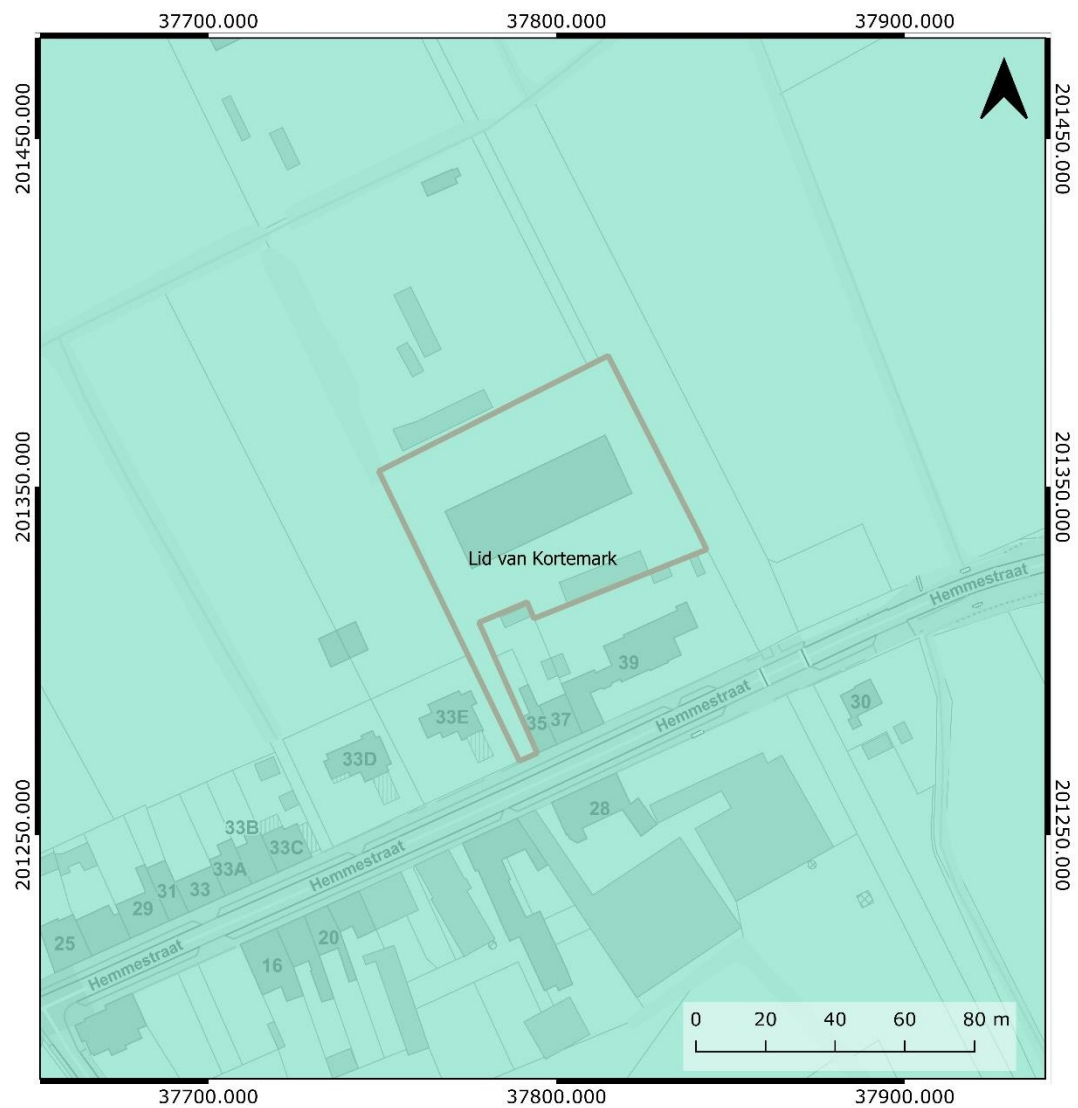
2021F72_projectgebied

Figuur 12: Bodembedekkingskaart (2015) (bron: Geopunt). Legende: Geel = akker; (Licht)groen = gras en struiken (< 3 m); Donkergroen = bomen (> 3 m); Lichtbruin = overig onafgedekt; Donkergrijs = overig afgedekt; Roodbruin = Gebouwen.

2.2.1.2 Geologie en geomorfologie

Volgens de Tertiairgeologische kaart (schaal 1/50.000, Jacobs et al. 2002) behoren de tertiaire sedimenten ter hoogte van het projectgebied tot het **Lid van Kortemark (TfKO)**, dat onderdeel is van de Formatie van Tielt, daterend uit het Onder-Eoceen. Het gaat om groengrijze (zwarte) mariene klei tot silt, met dunne banken van zand en silt, die voorkomen in het grootste deel van de valleien in de wijde omgeving. Daar deze tertiaire sedimenten ter plaatse worden afgedekt door een dik Quartair dek zijn ze verder niet relevant in het kader van een archeologisch assessment.

Op de Quartair-geologische kaart (schaal 1/200.000, Jacobs et al. 2004) is sprake van code 3c, met name **Holocene en/of Tardiglaciale getijdenafzettingen (c) boven op de Pleistocene sequentie (3)**. Aangezien ook deze Pleistocene sedimenten op relatief grote diepte voorkomen, daar ze afgedekt worden door Holocene Kustafzettingen, zijn ze ook weinig relevant voor dit archeologisch assessment.

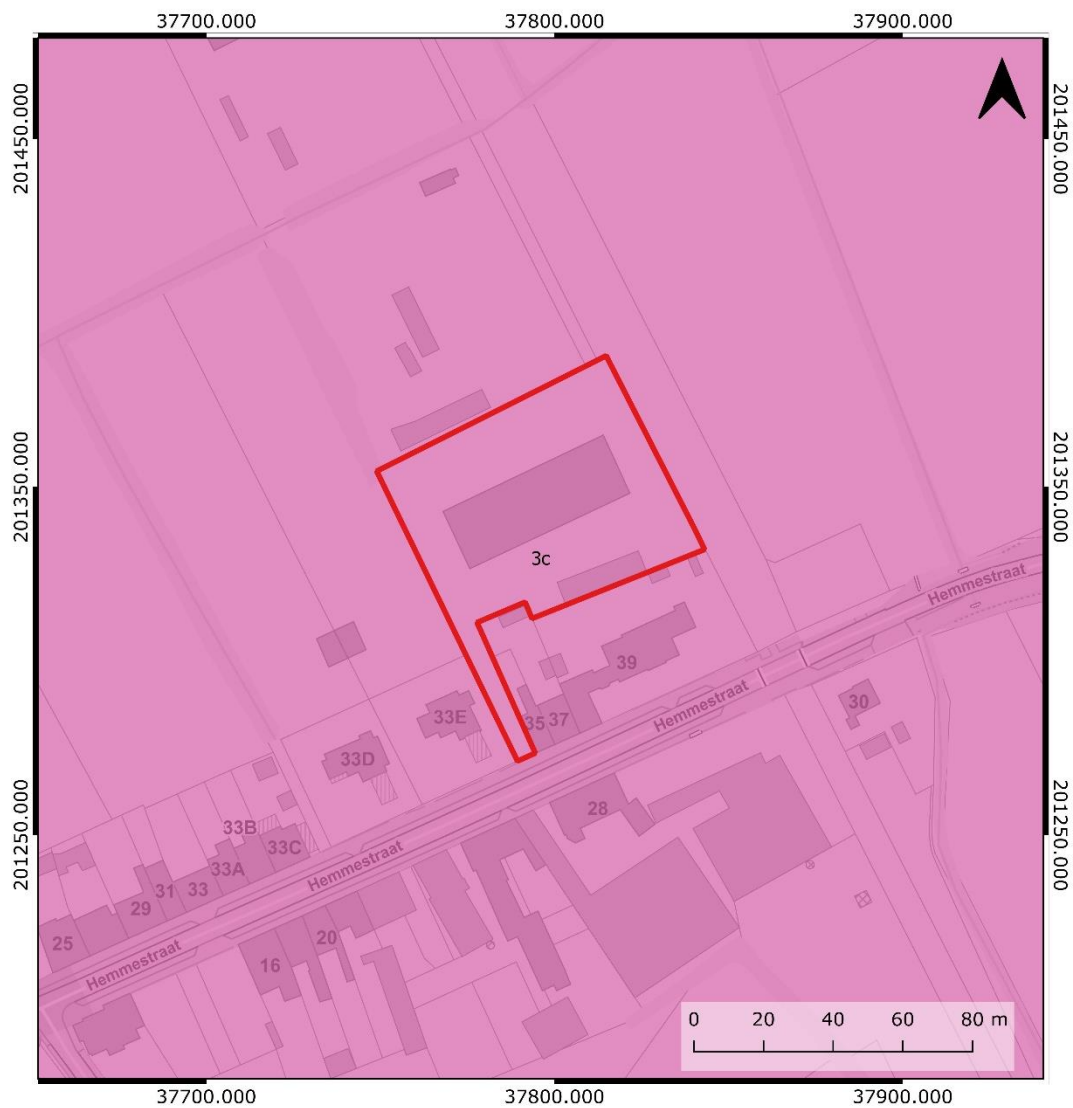

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 13: Het projectgebied ten opzichte van de Tertiair-geologische kaart, schaal 1:200,000 (bron: Geopunt / DOV).

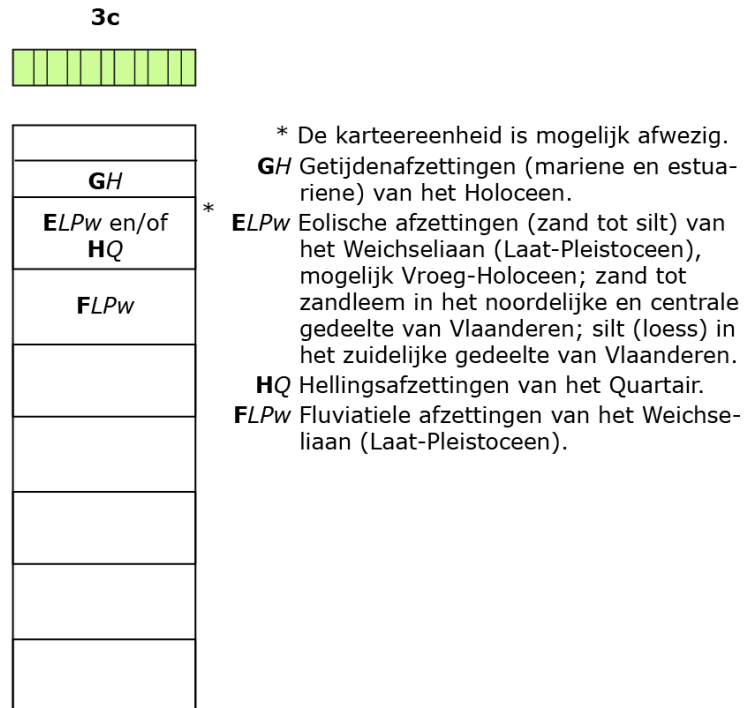

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 14: Het projectgebied ten opzichte van de Quartair-geologische kaart, schaal 1:200,000 (bron: Geopunt / DOV).

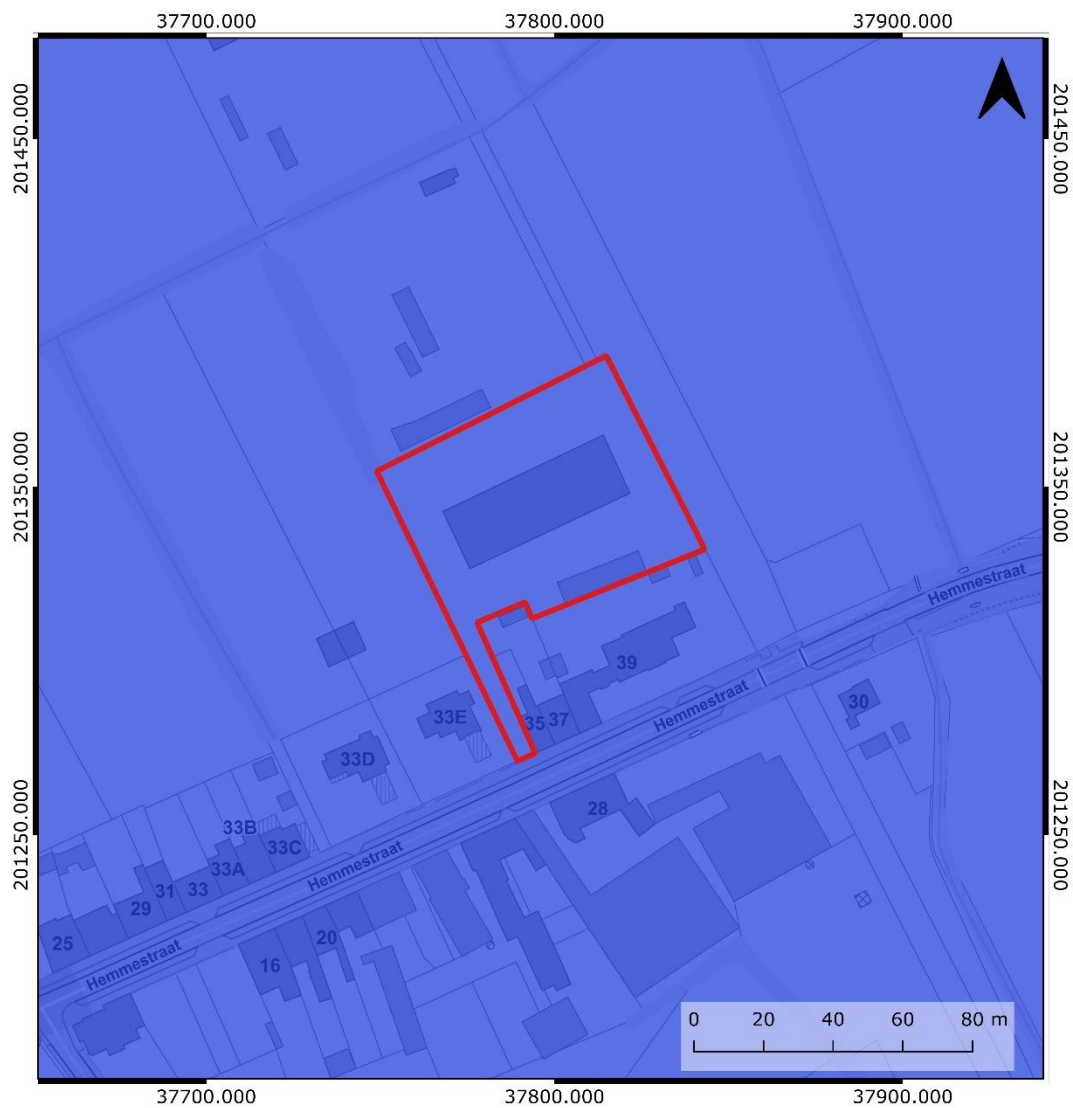

Figuur 15: Toelichting bij de Quartair-geologische kaart, code 3C, schaal 1:200,000 (bron: Geopunt / DOV).

2.2.1.3 Pedologie

Op de Bodemassociatiekaart (schaal 1/50.000) ligt het projectgebied in associatie 6, met name de '**Polders middelland: overdekte poelgronden**'.

Op de Bodemkaart (schaal 1/20.000) staat het gebied integraal ingekleurd als niet-gekarteerde '**Bebouwde Zone**' (code: OB). Rondom het projectgebied is, naast OB, ook sprake van 'uitgeveende gronden', hetzij met een 'licht profiel' (code: OU1) in het noordwesten, hetzij met een 'zwaar profiel' (code: OU2). De Eenduidige Legende bij de digitale bodemkaart (Van Ranst & Sys 2000) omschrijft zulke uitgeveende gronden als "gronden waarvan de veenlaag geheel of gedeeltelijk werd uitgegraven en waarvan het oppervlak aldus verlaagd werd. De OU1 gronden (Uitgeveende gronden met licht profiel) zijn ontstaan door het uitvenen van overdekte kreekruggronden, de OU2 gronden (Uitgeveende gronden met zwaar profiel) zijn ontstaan door het uitvenen van overdekte poelgronden."

LEGENDE

PROJECT	Bodemass
 2021F72_projectgebied	 polders middelland: overdekte poelgronden

Figuur 16: Het projectgebied ten opzichte van de Bodemassasociatiekaart (bron: Geopunt / DOV).

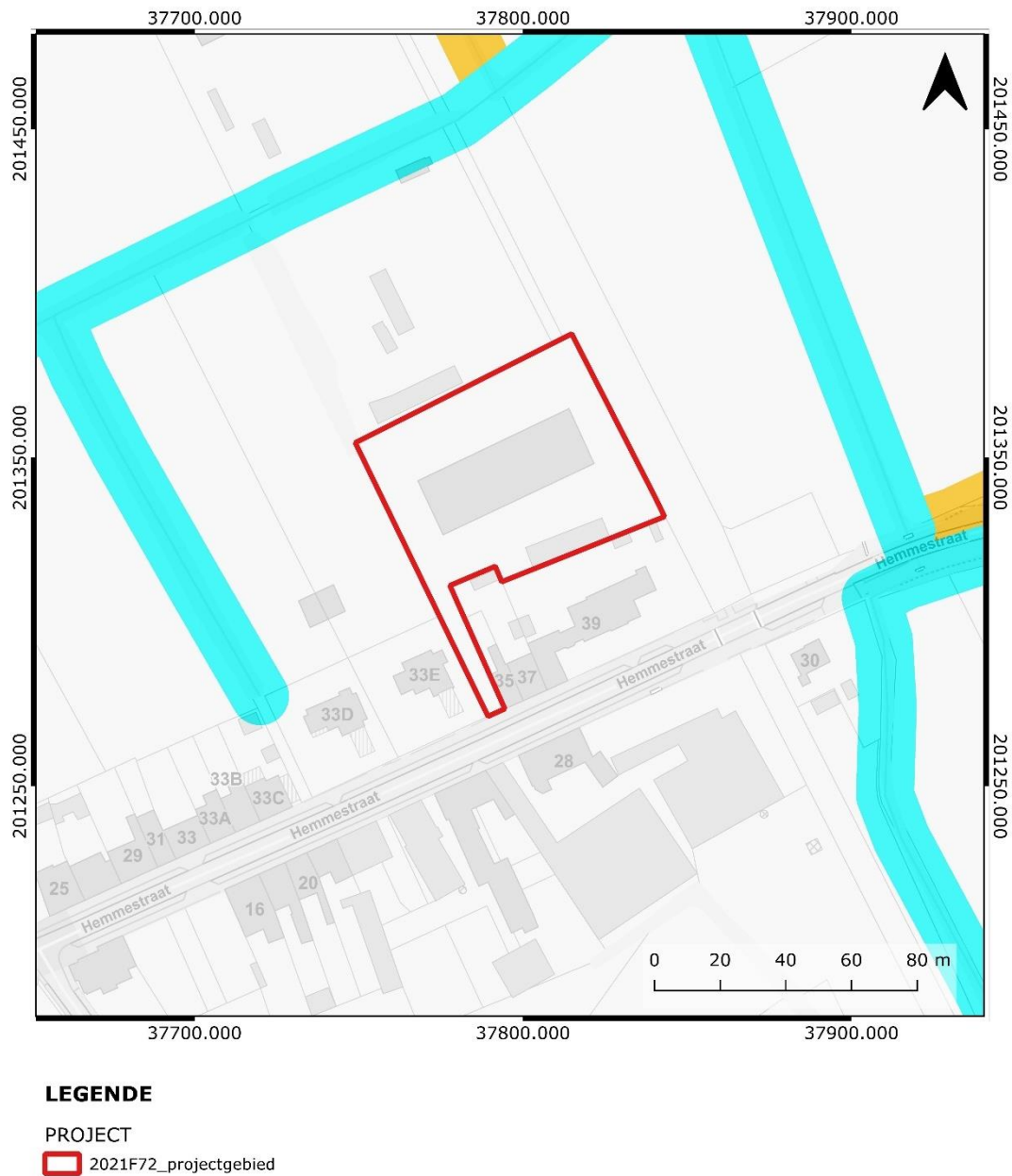
LEGENDE

PROJECT	20170710_bodemkaart_2_0
 2021F72_projectgebied	 m.F1
	 OB
	 OU1
	 OU2

Figuur 17: Het projectgebied ten opzichte van de Bodemkaart, schaal 1/20,000 (bron: Geopunt / DOV).

2.2.1.4 Hydrografie

Op de Vlaamse Hydrografische Atlas behoort het projectgebied tot het **IJzerbekken**, onderdeel van het stroomgebied van de IJzer. Binnen dit IJzerbekken is het onderdeel van het deelbekken 'Langeleed-Beverdijkvaart' en de VHA-zone van 'Beverdijkvaart van monding Oostkerkevaart (excl) tot monding in IJzer'. In de directe omgeving stromen verschillende (artificiële) waterlopen.

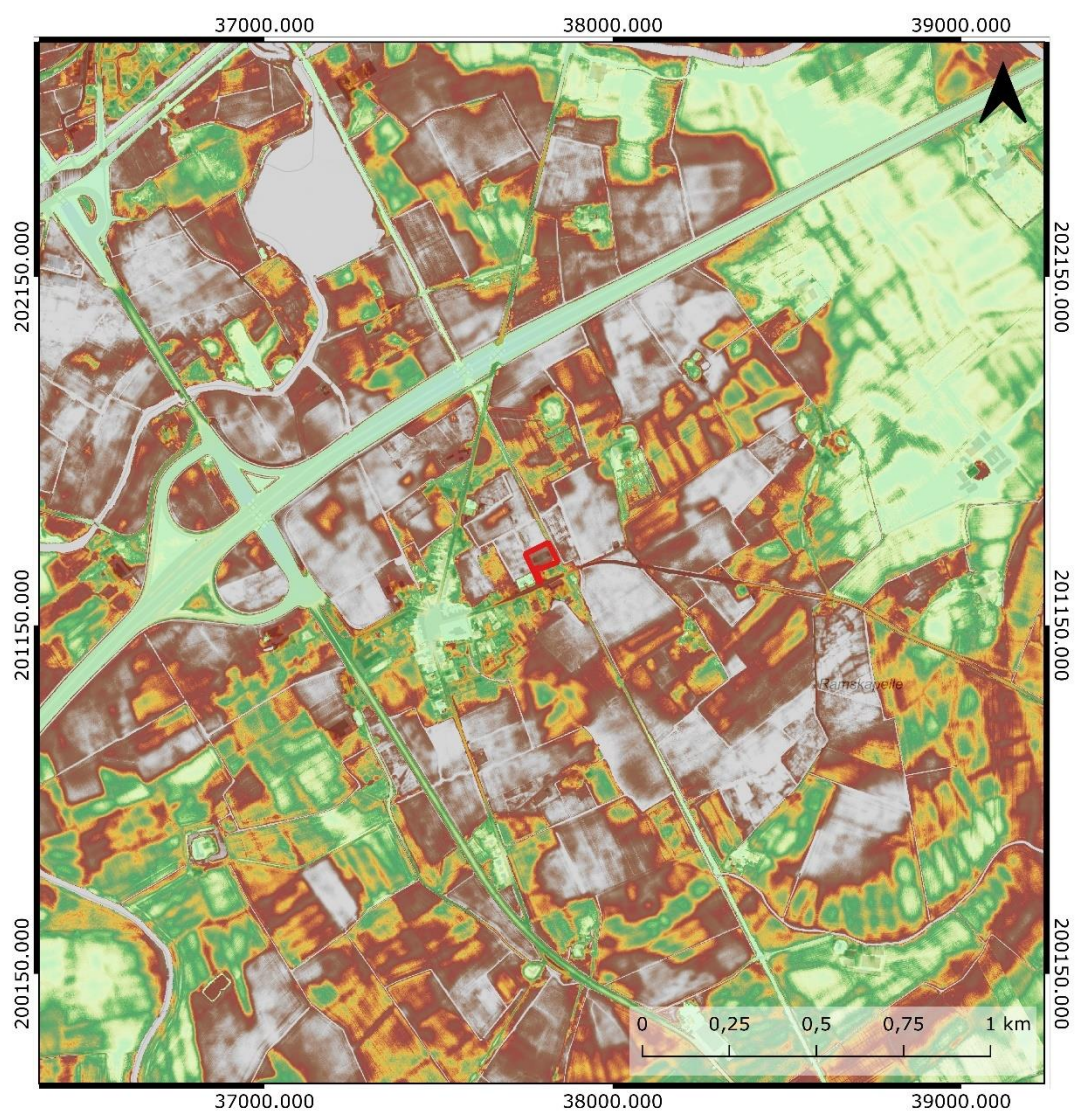

Figuur 18: Hydrografie van het projectgebied (bron: Geopunt / VMM).

2.2.1.5 Topografie

Op een regionale uitsnede van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (DHMII) wordt het laaggelegen landschap (ca. 2-4m TAW) gekarakteriseerd door **een typisch micro-relief** dat het resultaat is van een complexe Holocene vormingsdynamiek met als belangrijk element **differentiële compactie**, of een verschil in samendrukbaarheid, van de Holocene afzettingen in de ondergrond. Bogemans & Baeteman (2006: 3) lichten dit complexe reliëf van Holocene getijdenafzettingen als volgt toe: *"De Holocene kustafzettingen zijn sterk onderhevig aan compactie of samendrukking vanwege hun hoog watergehalte. Dit is te wijten aan het feit dat deze afzettingen tot stand kwamen als gevolg van de postglaciale zeespiegelstijging en nooit op natuurlijke wijze ontwaterd werden. Compactie gebeurt door ontwatering van het sediment bij belasting en/of drainage en bemaling. Afhankelijk van het initiële watergehalte in de afzetting is de graad van compactie sterk verschillend. Zo is veen veel sterker onderhevig aan compactie dan klei. Zand echter is relatief weinig samendrukbaar. Dit geeft aanleiding tot differentiële compactie wat nog eens extra in de hand gewerkt wordt door de typische opbouw van de kustvlakte gekenmerkt door sterke faciesverschillen en dit zowel verticaal als lateraal."*

Een lokale uitsnede van het DHM toont **belangrijke reliëfverschillen** in en rondom het projectgebied, gekenmerkt door **relatief scherpe en duidelijke (perceels-)grenzen**. Deze kunnen wijzen op een artificiële verplaatsing van grond in en/of rondom het projectgebied.

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 19: Het projectgebied ten opzichte van het DHM (macroschaal) (bron: Geopunt / AGIV).

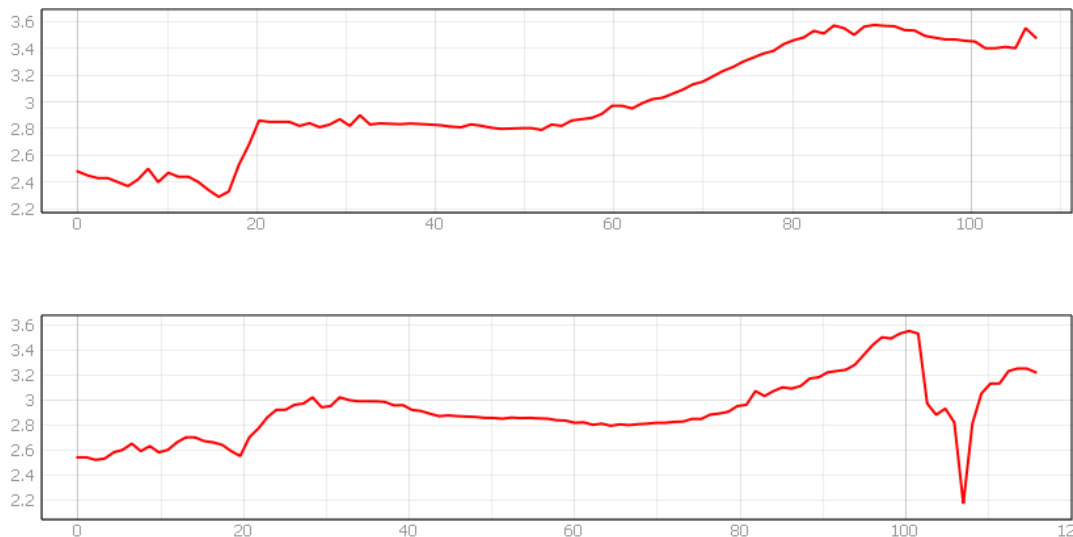

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 20: Het projectgebied ten opzichte van het DHM (microschaal) (bron: Geopunt / A-IV).

Figuur 21: Hoogteprofielen door het projectgebied. Boven het NZ profiel, onder het WO profiel.

2.2.2 Historisch-cartografische situering

Een historische schets van Ramskapelle is terug te vinden in de inventaris Onroerend Erfgoed⁸. Ook over de Hemmestraat, die teruggaat tot een 12e eeuwse domein, is een item beschikbaar⁹. Belangrijkste element in de geschiedenis van de regio is evenwel dat quasi de volledige gemeente Ramskapelle verwoest werd bij hevige gevechten tijdens WO I en dan met name tijdens de Slag om de IJzer van oktober 1914¹⁰ toen de spoorwegberm een belangrijke grens vormde tussen de gronden die in geallieerde handen waren en het gebied dat onder water werd gezet.

De Masse-kaart (1729-1730) en Frickx-kaart (1744) uit de eerste helft van de 18e eeuw leveren slechts beperkte informatie op aangezien ze weinig details bevatten en niet nauwkeurig gegeorefereerd zijn. Op eerstgenoemde kaart lijkt het projectgebied op een onbebouwd, mogelijk (deels?) bebost, gebied te liggen.

Op de Ferraris-kaart (1777) uit de tweede helft van de 18de eeuw staat een deel van het huidige stratenpatroon duidelijk aangegeven, net zoals mogelijk ook al het geval was op de Masse-kaart, met een voorloper van de Hemmestraat. Het projectgebied staat integraal aangeduid als weiland.

Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) staat de weg aangegeven als "chemin nr. 1". Het projectgebied is opgedeeld in verschillende percelen, maar omvat voornamelijk perceel 12 ten noorden van de weg.

De Vandermaelenkaart (1846-1854) toont een gelijkaardig beeld en het ganse perceel is onderdeel van een groter weiland.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13980>

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/3626>

¹⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_om_de_IJzer

Op de Popp-kaart (1842-1879) daarentegen, die eveneens uit halfweg of de tweede helft van de 19e eeuw stamt, zijn duidelijke veranderingen merkbaar (opdeling in kleinere percelen) en is sprake van perceel 9b2.

Pas op de topografische kaart uit de periode 1950-1970, en ook op latere versies van de kaart en in tegenstelling tot eerdere versies uit 1873, 1904 en 1939, is bebouwing aanwezig in het projectgebied. Het gaat om (voorlopers van) de bestaande loodsen waarvan de eerste delen in de tweede helft van de jaren 1930 werden opgetrokken. Volgens een schattingsverslag van de loodsen, aangeleverd door de initiatiefnemer, zou de af te breken loods, die eigenlijk is opgebouwd uit drie aaneengesloten delen (namelijk een garage/berging en twee loodsen/magazijnen), grotendeels opgericht zijn rond 1936 met uitzondering van het tweede loodsgedeelte dat pas rond het begin van de jaren 1960 zou zijn opgetrokken. Dit laatstgenoemde deel van het gebouw is nog niet aanwezig op de topografische kaart uit 1950-1970. De voor- en achtergevel van het eerste loodsgedeelte heeft een verbouwing ondergaan. Op de Orthofoto uit 1971 staan alle loodsgebouwen aangegeven. Op recentere Orthofoto's (1979-2020) en Google-Earth opnames is nauwelijks verandering merkbaar in het projectgebied.

Direct ten oosten van het projectgebied liep de **spoorweg Diksmuide – Nieuwpoort**, die in 1868 werd geopend, in 1974 gesloten en in 1977 opgebroken. Het traject ervan staat aangegeven op de Popp-kaart (1842-1879). Ook op de topografische kaart uit 1873 en alle volgende versies tot het begin van de jaren 1980, komt het voor en ook op de Orthofoto uit 1971 is het ook nog te zien. Vandaag de dag is het een fietspad. Het ging om de ca. 16km lange spoorlijn 74 tussen Kaaskerke en Nieuwpoort. Omwille van het strategisch belang tijdens WOI, als sluitstuk van de Belgische verdedigingslinie tegen het Duitse leger, staat deze gekend als de "Frontzate". Het traject is vastgesteld als Bouwkundig Erfgoed¹¹ en deels ook als Beschermd monument¹². Het voormalige stationsgebouw van Ramskapelle ligt schuin tegenover het projectgebied aan de overkant van de Hemmestraat¹³.

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/25628>

¹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12013>

¹³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200833>

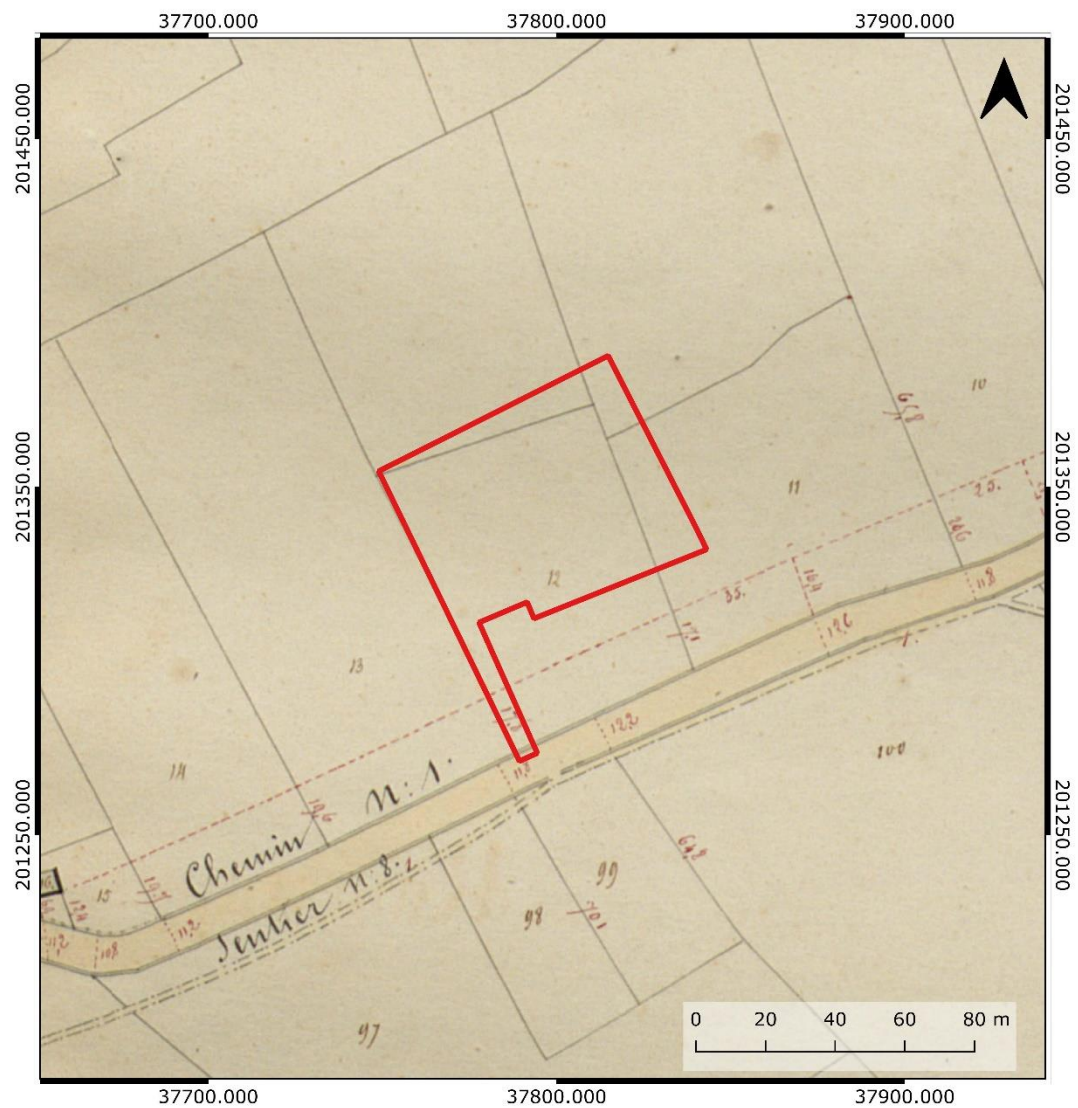

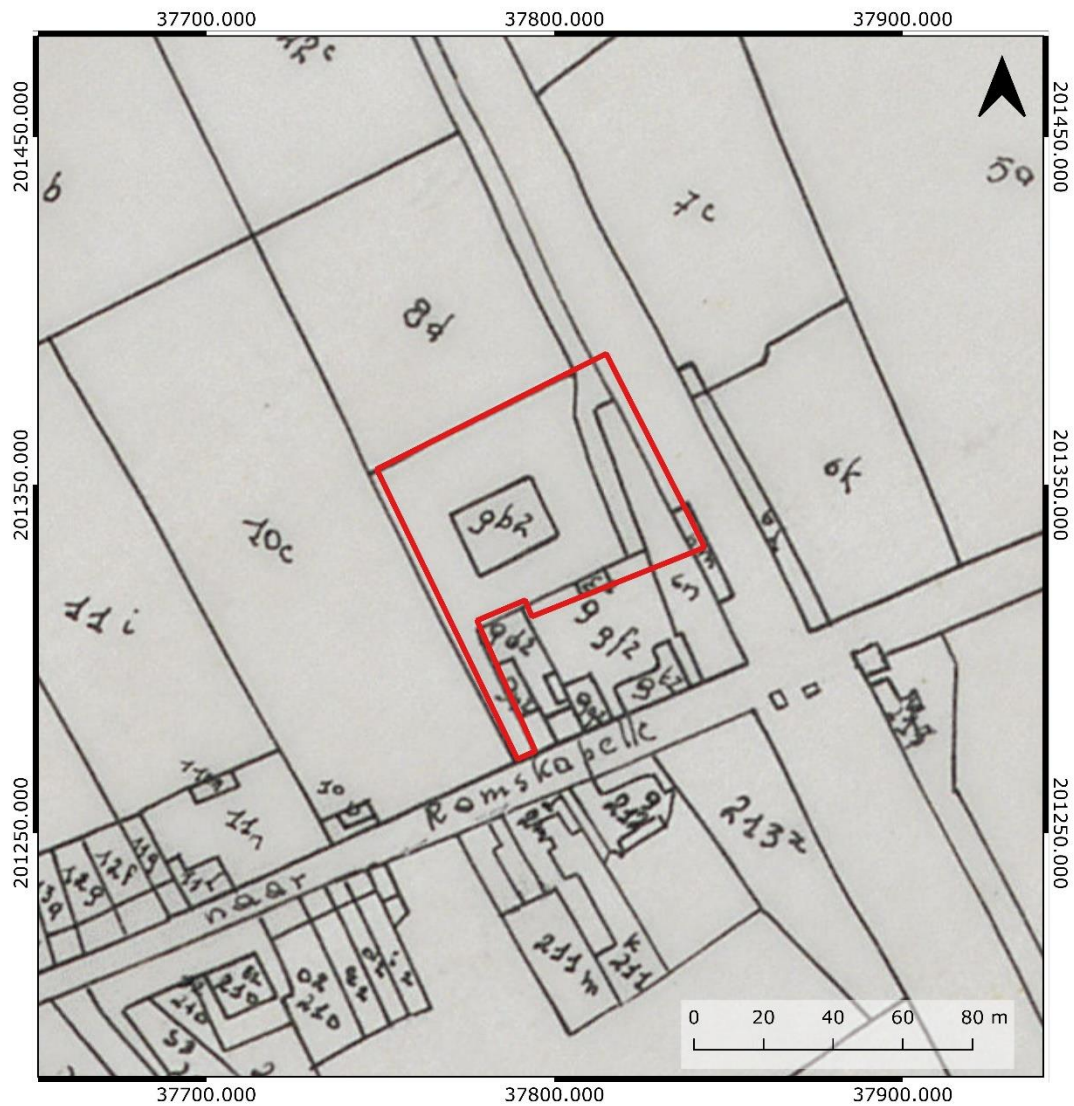
LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 22: Het projectgebied ten opzichte van de Ferraris-kaart (1777) (bron: Geopunt / A-IV).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 24: Het projectgebied ten opzichte van de Popp-kaart (1842-1879) (bron: Geopunt / A-IV).

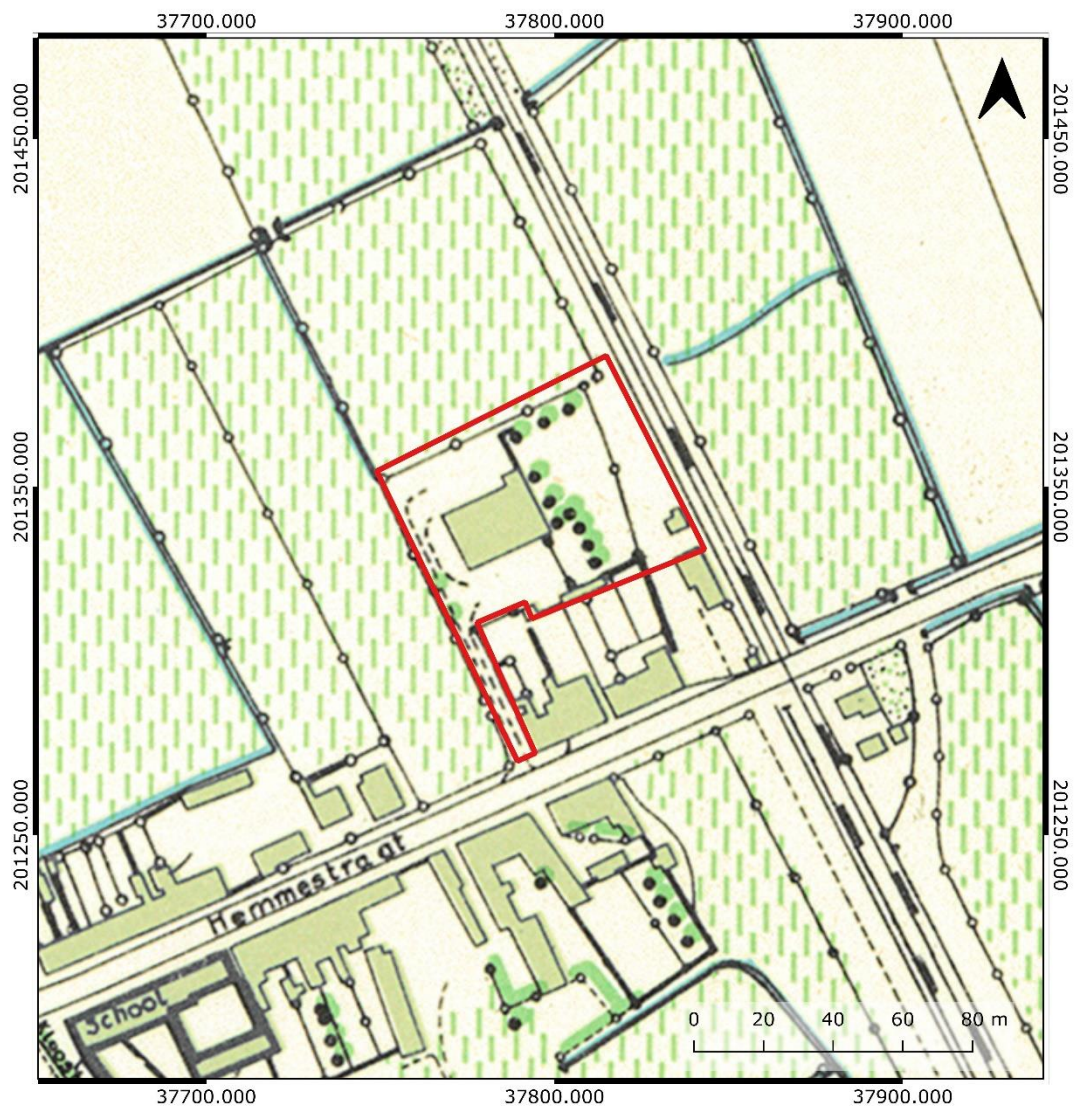

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 25: Het projectgebied ten opzichte van de Vandermaelen-kaart (1846-1854) (bron: Geopunt / A-IV).

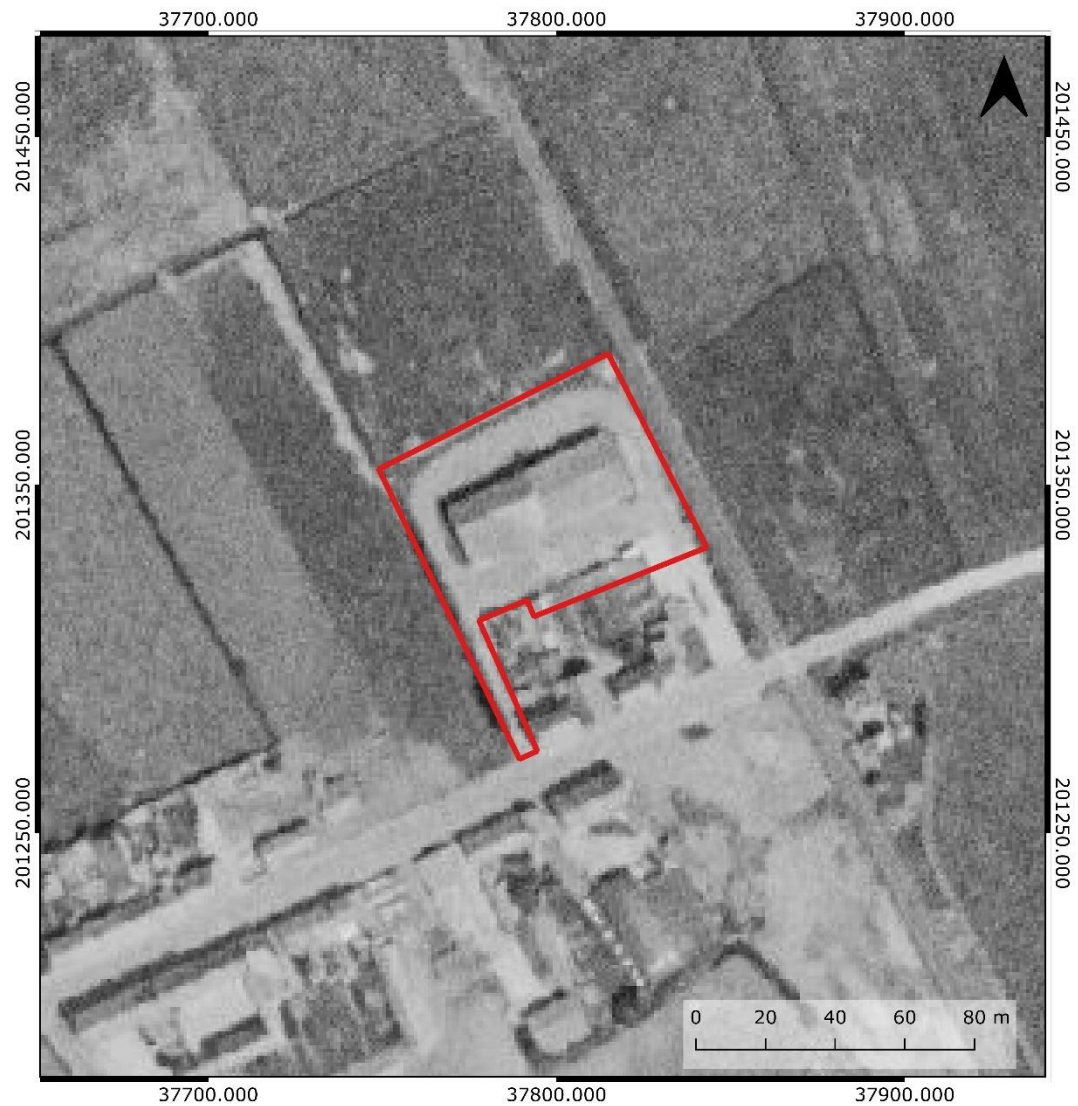

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 26: Het projectgebied ten opzichte van de Topografische kaart uit 1950-1970 (bron: Geopunt / NGI).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971, Vlaanderen

Figuur 27: Het projectgebied ten opzichte van de Orthofoto-opname uit 1971 (bron: Geopunt / DOV).

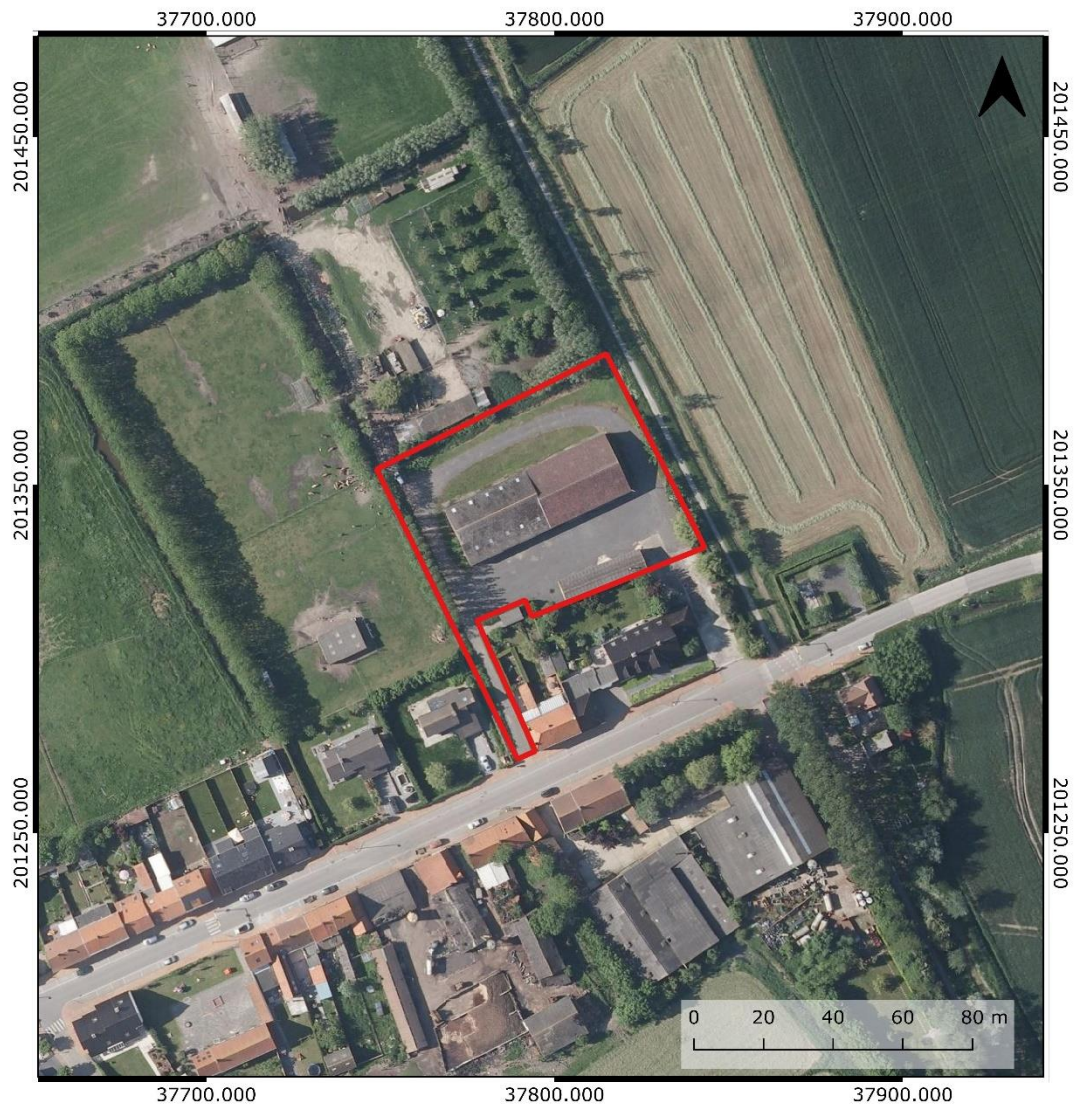
LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen

Figuur 28: Het projectgebied ten opzichte van de Orthofoto-opname uit 1979-1990 (bron: Geopunt / DOV).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2012, Vlaanderen

Figuur 29: Het projectgebied ten opzichte van de Orthofoto-opname uit 2012 (bron: Geopunt / DOV).

2.2.3 Archeologische situering

Met betrekking tot archeologie in het projectgebied kunnen volgende vragen als volgt beantwoord worden:

In welke Archeoregio ligt het onderzoeksgebied?	Polders
In welke IOED regio ligt het onderzoeksgebied?	n/a
Ligt het onderzoeksgebied in een Vastgestelde archeologische zone ?	nee
Ligt het onderzoeksgebied in een Gebied waar geen archeologie meer verwacht kan worden ?	nee
Zijn er in het onderzoeksgebied archeologische vindplaatsen gekend ?	nee
Is er in het onderzoeksgebied reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd ?	nee

In het kader van onderhavige archeologienota werd contact opgenomen met Dr. Birger Stichelbaut (Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent) over de mogelijke aanwezigheid van behoudenswaardige WOI-relicten. Net zoals het geval was voor een aanpalend perceel waarvoor eerder een gelijkaardig vooronderzoek plaatsgreep (*cfr. infra*), zijn er op luchtopnames uit die periode geen indicaties dat dergelijke archeologische resten aanwezig zijn of te verwachten vallen.

Eerder archeologisch onderzoek in de ruimere omgeving van het projectgebied bleef beperkt. Analyse van het Geoportaal Onroerend Erfgoed¹⁴ voor de omgeving levert enkel een aantal archeologienota's op, en dit in de heel directe nabijheid van het projectgebied (*cfr. infra*).

De inventaris van het gekende archeologisch erfgoed levert voor de omgeving van het projectgebied geen gekende gehelen, elementen of waarnemingen op, net zoals de inventaris van het landschappelijke erfgoed en in tegenstelling tot de inventaris van het gekende bouwkundig erfgoed. Ook Beschermd archeologische sites of Beschermd cultuurhistorische landschappen komen niet voor, in tegenstelling tot enkele Beschermd monumenten (*cf. infra*). Rondom het projectgebied zijn ook geen Vastgestelde afgebakende archeologische zones.

Voor twee naburige percelen direct ten zuidwesten van het projectgebied werden in 2018 twee archeologische vooronderzoeken d.m.v. bureaustudie uitgevoerd die elk leidden tot de opmaak van een archeologienota. Ze wezen op een beperkt archeologisch potentieel van beide percelen waardoor verder archeologisch (voor-)onderzoek op die locaties niet meer aan de orde was¹⁵. De belangrijke argumenten die hiervoor in beide studies werden aangehaald – en die vanuit dezelfde redenering ook direct van toepassing zijn op het huidige projectgebied – waren de (al dan niet vermoede) aanwezigheid van eerdere bodemversturende activiteiten, inclusief ontvening, WO-I handelingen (o.a. bombardementen) en/of recentere bebouwing. Eén van beide locaties, aan de overkant van de Hemmestraat schuin tegenover het

¹⁴ <https://geo.onroerenderfgoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02>

¹⁵ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8636> ;
<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6767>

projectgebied, is momenteel aangeduid als gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

Op zo'n 300m ten noordwesten van het projectgebied ligt de als monument beschermde militaire begraafplaats¹⁶, een bouwkundig geheel dat als bouwkundig erfgoed werd vastgesteld¹⁷. Ook de spoorwegberm (Frontzate) die ten oosten op het projectgebied aansluit werd als bouwkundig erfgoed vastgesteld¹⁸, net als enkele gebouwen in de dorpskern van Ramskapelle, op enkele honderden meters ten zuidwesten van het projectgebied¹⁹. Het gaat allemaal om bouwkundige elementen volgens de wetenschappelijke inventaris van bouwkundig erfgoed²⁰. Voor de rest is er op vlak van onroerend erfgoed in de regio weinig te melden.

Gezien de ligging van het projectgebied in voormalig oorlogsgebied (WO-I) kan er in de ondergrond niet ontplofte oorlogsmunitie (of CTE = Conventionele en Toxische Explosieven) aanwezig zijn. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij geplande (archeologische) bodemingrepen.

Gezien de grote dikte van het Holocene sedimentatiedek (ca. 4-6m), en rekening houdend met de timing van veenvorming en kustafzettingen, worden binnen het projectgebied geen steentijdvindplaatsen nabij de huidige oppervlakte verwacht.

De ruimere regio heeft een hoge verwachting voor behoudenswaardige WO-relicten aangezien Ramskapelle, nabij de IJzer en langsheen de strategische spoorlijn Diksmuide-Nieuwpoort, een belangrijke locatie was tijdens deze conflicten, en gedurende een groot deel van WOI onderdeel was van de frontlinie.

¹⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/13902>

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126652> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/66256>

¹⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/25628>

¹⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29126> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/47156> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/62084>

²⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16645> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/83683> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/83683> ;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16646>

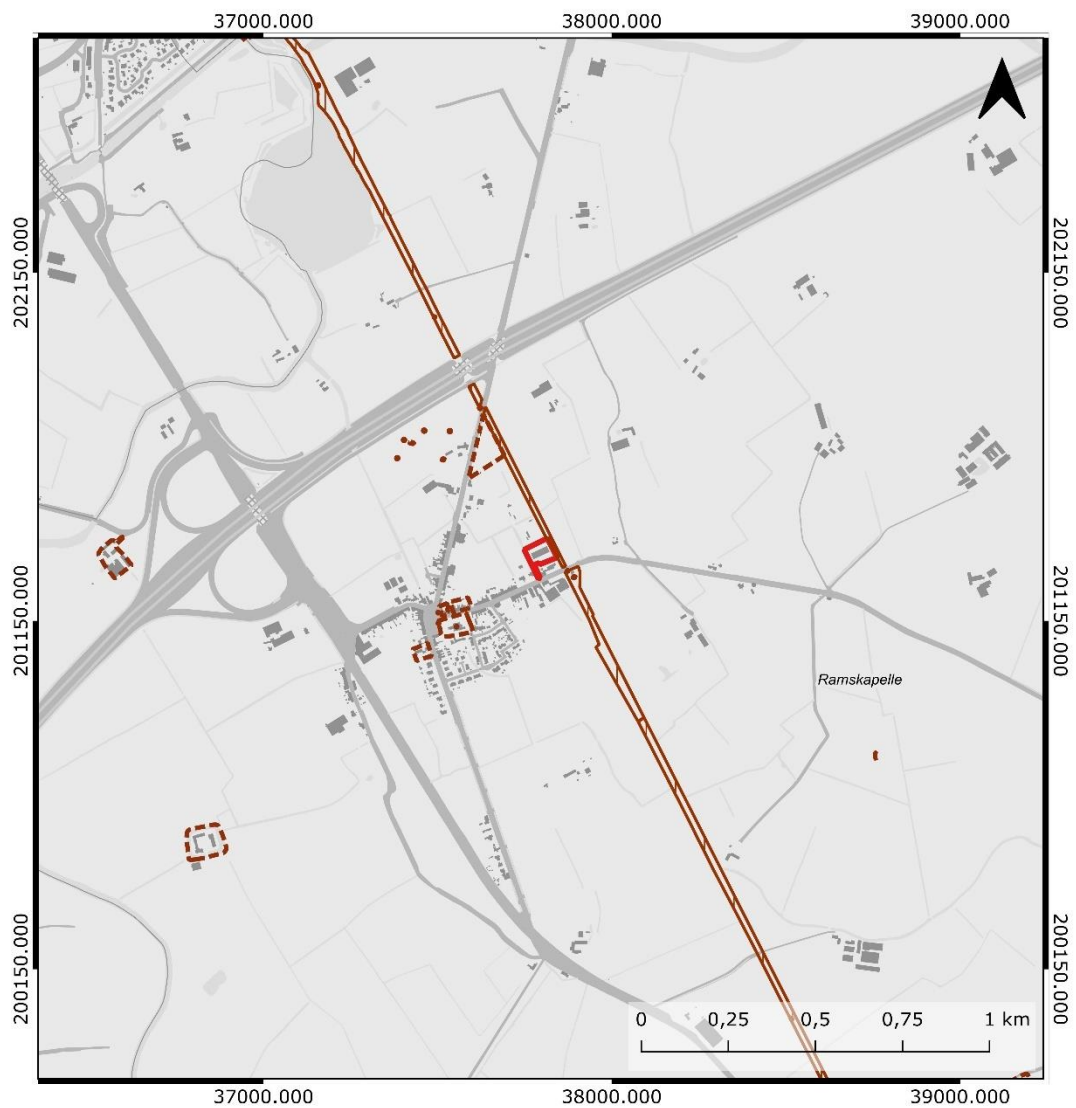

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 30: Eerdere archeologische vooronderzoeken die resulteerden in een (archeologie-)nota rondom het projectgebied (bron: Geopunt / AOE).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 31: Gehelen en elementen uit de Wetenschappelijke inventaris van het bouwkundig erfgoed rondom het projectgebied (bron: Geopunt / AOE).

LEGENDE

PROJECT

2021F72_projectgebied

Figuur 32: Beschermd (bouwkundige) monumenten rondom het projectgebied (bron: Geopunt / AOE).

2.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

Als onderdeel van de Kustpolders bestaat de ondergrond in het projectgebied tot op relatief grote diepte uit Holocene sedimenten, waarmee in principe archeologische resten uit de recentere geschiedenis geassocieerd kunnen zijn. Onder deze Holocene sedimenten, buiten het directe bereik van versturende bodemingrepen, liggen de bedekte Pleistocene en Tertiaire sedimenten waarmee resten uit de (oudere fases van de) steentijd geassocieerd kunnen zijn. De ganse regio vormt een laaggelegen, vlak en artificieel Holocene polderlandschap dat tegenwoordig van overstromingen wordt gevrijwaard door dijken, grachten en sluizen. Hoewel het projectgebied zelf niet bodemkundig werd gekarteerd, wordt het integraal omgeven door uitgeveende (en dus verstoorde) gronden. Het gebied ligt ten noordwesten van de dorpskern van Ramskapelle die tijdens WOI volledig werd verwoest. Het bevindt zich tegen de grens van de WOI-frontlijn, die zich ter hoogte van de voormalige strategische spoorlijn Nieuwpoort-Diksmuide bevond, met ten oosten ervan de geïnundeerde IJzervlakte. Behoudenswaardige relictten uit deze oorlogsperiode worden o.b.v. luchtfotografisch onderzoek evenwel niet verwacht binnen het projectgebied. In het projectgebied is sinds de jaren 1930 bebouwing en verharding aanwezig, die zich in latere decennia stelselmatig uitbreidde en op dit moment nagenoeg het ganse perceel bedekt.

2.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

2.2.5.1 Gemotiveerde tekstuele verwachting

Tot dusver werd in het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, in tegenstelling tot de omgeving waar recente archeologische vooronderzoeken op aanpalende percelen wezen op een zeer laag archeologisch potentieel omwille van eerdere bodemingrepen, een situatie die sterk vergelijkbaar is met het projectgebied. Door het gebrek aan archeologisch onderzoek in het projectgebied zijn nog geen archeologische vindplaatsen gekend.

Gezien de grote dikte van de Holocene kustsedimenten worden op geringe diepte geen behoudenswaardige resten uit de prehistorie verwacht die bedreigd worden door de geplande bodemingrepen. De aanwezigheid van uitgeveende gronden in (de omgeving van) het projectgebied duidt erop dat de bodem reeds aanzienlijk werd omgewoeld, inclusief eventueel aanwezige archeologische resten. Ook de recente 20e eeuwse historie van het projectgebied, waarbij sinds de jaren 1930 verschillende loodsen en verharding aanwezig zijn, kan er -net als WOI activiteiten- ook voor gezorgd hebben dat eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem deels verstoord dan wel volledig vernield werden. De recente archeologische vooronderzoeken op aanpalende percelen liggen in lijn met deze hypothese. Dit impliceert dat potentieel aanwezige archeologische resten uit historische perioden die in de bodem aanwezig kunnen zijn vermoedelijk grotendeels verstoord dan wel volledig vernield zullen zijn en dat er dus sprake is een zeer laag potentieel tot nuttige archeologische kenniswinst, en dit voor alle perioden van de menselijke geschiedenis.

Aangezien uit de literatuur- en cartografische studie van het bureauonderzoek naar voor komt dat archeologische resten uit historische perioden op geringe diepte (< 1m) zouden kunnen voorkomen, vormen in principe alle ingrepen waarbij tenminste de toplaag van de bodem verwijderd wordt een potentiële bedreiging voor eventueel aanwezige en behoudenswaardige archeologische resten. Toch kan op basis van

eerder archeologisch onderzoek in de directe omgeving en de recente historie van het projectgebied zelf (die leidden tot een nagenoeg volledige verharding van het gebied) voldoende aannemelijk worden gemaakt dat de top van de bodem waarin het gros van de bodemingrepen gepland zijn, reeds grotendeels verstoord is waardoor sprake is van een laag potentieel tot nuttige archeologische kenniswinst. De geplande ingrepen, die op verspreide punctuele locaties (o.a. paalfunderingen, regenwaterput, ...) na, ondiep reiken vormen dus geen directe bedreiging meer. Gezien deze **lage verwachting voor behoudenswaardige archeologische resten en nuttige archeologische kenniswinst** is een vervolg van het archeologisch traject niet meer aan de orde.

2.2.5.2 Zones waar geen erfgoed aanwezig is of verwacht wordt

Op basis van de resultaten van de bureaustudie kunnen geen zones met zekerheid afgebakend worden waar geen archeologische resten (meer) aanwezig is of verwacht kan worden. Toch is de verwachting voor de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten zeer laag.

2.2.5.3 Zones waar archeologisch erfgoed vastgesteld is of verwacht wordt

In het projectgebied heeft nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Er is dus ook geen concrete archeologische kennis over het gebied beschikbaar. Ook op basis van de resultaten van de bureaustudie kunnen geen zones afgebakend worden waar met zekerheid archeologisch erfgoed aanwezig is of met quasi zekerheid verwacht kan worden.

BIBLIOGRAFIE

Bogemans F. & Baetmans C. 2006. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 19-20. Veurne-Roeselare*. Brussel

Jacobs, P., De Ceukelaire M., Moerkerke G., Polfliet T. 2002. *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België. Vlaams Gewest. Kaartblad 4-5-11-12. Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende. Schaal 1:50.000*, Brussel.

Jacobs, P., Van Beirendonck F., Mostaert F. 2004. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 4-5(deel)-11-12. Blankenberge Westkapelle Oostduinkerke Oostende, Gent//Brussel*.

Van Ranst E. & C. Sys 2002. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000)*. Gent.

